

INFORME SOBRE EL RESPECTE DEL PROCÉS DEL CONTROL D'ESFÍNTERS EN INFANTS EN CENTRES EDUCATIUS

L'Associació de Criança Conscient Llavors de Vincle exposa aquest document informatiu en vista de les nombroses demandes de les famílies envers el dubte de **l'actuació d'equips educatius i les famílies**, pel que fa al control d'esfínters.

Aquest document dona a conèixer com es duu a terme respectuosament la gestió del control d'esfínters, el dret de les famílies, el dret constitucional a la dignitat de l'infant i la llei que ho empara, les conseqüències d'una retirada de bolquer inadequada i/o forçada i la postura de Pediatres de Ponent.

COM S'ARRIBA AL CONTROL DELS ESFÍNTERS?

El procés evolutiu del control d'esfínters comprèn dels 18 mesos d'edat fins als 5 anys de mitjana i està relacionat amb el fet d'inhibir accions. Per tant, depèn de la **maduració neurològica del sistema nerviós central SNC, així doncs, NO ES POT ENSENYAR**. Seria equiparable a per exemple, caminar.

Per arribar a un control complet dels esfínters, ha de donar-se:

- La maduració **fisiològica/biològica** (capacitat de control voluntària).
- La **cognitiva/psicològica** (que l'infant entengui què és cada cosa: caca i pipí, per on surt, on va a parar quan ho tirem pel vàter...).
- L'**emocional/afectiva** (seguretat i confiança d'anar sense bolquer).

Aproximadament als 18 mesos, l'infant ja podria començar a prendre consciència de la necessitat d'anar al WC al **reconèixer els senyals de distensió i d'ompliment** provinents de la bufeta. El SNC comença a madurar. Tanmateix aquest instant pot ocórrer igualment als 4 o 5 anys per primera vegada i pot durar setmanes o mesos. Què passa a l'interior? Quan la bufeta està plena, les terminacions nervioses de les parets d'aquesta envien un missatge al cervell per indicar-li que ha d'anar al vàter. Aquest missatge arriba a certa velocitat **depenent de la maduració neurològica del**

sistema nerviós; va lent al principi, la senyal arriba quan el pipí ja s'ha fet a sobre; quan es controla, la bufeta es contrau i les parets dels esfínters es relaxen i es fa pipí.

Estadísticament, als 2,5 anys el 50% dels infants controla esfínters, als 3 anys un 75% i als 3,5 anys un 95%, sent totalment normal trobar-se amb un percentatge d'infants que encara no controlin als 4-5 anys.

Què ajuda l'infant a passar amb èxit pel procés del control d'esfínters?

L'actitud pacient de l'adult i la seva implicació en el procés pot facilitar que l'infant visqui la situació de forma positiva, tot i que els comentaris benintencionats, poden ser un factor d'influència negatiu, distorsionant el procés natural o complicant-lo (“el pipí es fa al vàter”, “la caca no es fa al bolquer”, “ja ets gran per dur bolquer”, “si fas pipí al vàter et donaré un premi”). Perquè un infant adquireixi el control d'esfínters *necessita*: que sigui respectada la seva iniciativa i les seves capacitats, que es respectin els seus ritmes de desenvolupament -si no s'observa intenció, no es pot començar a retirar el bolquer-, sentir-se segur en un entorn afectiu i empàtic i sense comentaris despectius, que conegui el seu cos i hagi pogut experimentar amb ell (tocar-se, veure d'on surt la caca, ensenyar-li amb un mirall com són els seus genitals, què passa al vàter quan estirem la cadena...), dominar destreses motrius -com ajupir-se, pujar, saltar-, tenir un control relatiu del seu cos i tenir l'habilitat per a apujar-se i abaixar-se els pantalons amb autonomia.

EL DRET DE LES FAMÍLIES I EL DRET CONSTITUCIONAL A LA DIGNITAT DE L'INFANT

Els infants tenen més drets que els adults; a més a més, la **necessitat del menor preval sobre l'equip educatiu i els protocols de cada centre**. Se suma a tenir en compte que l'escolarització no és obligatòria a infantil -essent un acte voluntari- per tant no es pot exigir a les famílies anar a canviar el bolquer a l'infant a l'escola.

Igualment, si l'infant ja fa primària, el seu Dret Constitucional a la dignitat (anar net, no ser menyspreat, no forçar els seus ritmes fisiològics, no fer-lo sentir inferior, no ser castigat ni humiliat...) responsabilitza l'equip educatiu a fer-se'n càrrec. Conseqüentment, l'omissió i la descurança en les tasques de guarda d'un menor encomanades legítimament a l'equip educatiu és delictu.

<https://w110.bcn.cat/fitxers/dretscivils/annexe16.convencidelsdretsdelsinfants.546.pdf>

CONSEQÜÈNCIES DE LA RETIRADA INADEQUADA I/O FORÇADA DELS BOLQUERS

Quan retirem el suport del bolquer a un infant que demostra no estar madur per fer-ho, apareixen certes **conseqüències altament crítiques** que poden desencadenar dificultats i problemes greus a curt, mitjà i llarg termini. N'anomenen algunes: pot comportar l'aparició de retencions involuntàries que poden dur a restrenyiment i infeccions d'orina reiterades i cròniques; les fuites continuades fan sentir culpable l'infant; els comentaris despectius o amb bona intenció, per molt respectuosos que puguin ser, poden provocar un bloqueig en el control dels esfínters, ja que aquest està **íntimament relacionat amb les emocions i tot plegat fa que l'autoestima es vegi afectada**.

Si a més a més, aquest infant passa per una **situació de tensió o estrés**, **dificultarà o frenarà el procés maduratiu**: nous membres a la família, mudança, separació, canvi d'escola, dormir sol o sola, deslletament...

QUÈ DIU LA LLEI

La Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència (LOPIVI), en els seus articles 30 y 31, ens parla de la promoció d'una educació afectivosexual, adaptada al seu nivell maduratiu, entre altres coses::

CAPÍTOL IV - De l'àmbit educatiu

Article 30. Principis.

El sistema educatiu ha de regir-se pel respecte mutu de tots els membres de la comunitat educativa i ha de fomentar una educació accessible, igualitària, inclusiva i de qualitat que permeti el desenvolupament ple dels nens, nenes i adolescents i la seva participació en una **escola segura i lliure de violència, en la qual es garanteixi el respecte, la igualtat i la promoció de tots els seus drets fonamentals** i llibertats públiques, emprant mètodes pacífics de comunicació, negociació i resolució de conflictes.

Els nens, nenes i adolescents en totes les etapes educatives i independentment de la titularitat del centre, rebran, de manera transversal, una educació que inclogui la seva participació, **el respecte als altres, a la seva dignitat i els seus drets**, especialment d'aquells menors que sofreixin especial vulnerabilitat per la seva condició de discapacitat o d'algun trastorn del neurodesenvolupament, la igualtat de gènere, la diversitat familiar, l'adquisició d'habilitats per a l'elecció d'estils de vida saludables, incloent-hi educació alimentària i nutricional, i **una educació afectiu sexual, adaptada al seu nivell maduratiu** i, en el seu cas, discapacitat, orientada a l'aprenentatge de la

prevenció i evitació de tota forma de violència i discriminació, amb la finalitat d'ajudar-los a reconèixer-la i reaccionar enfront d'aquesta.

Article 31. De l'organització educativa.

1. Tots els centres educatius elaboraran un pla de convivència, de conformitat amb l'article 124 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, entre les activitats de la qual s'inclourà l'adquisició d'habilitats, sensibilització i formació de la comunitat educativa, promoció del bon tracte i resolució pacífica de conflictes pel personal del centre, l'alumnat i la comunitat educativa sobre la resolució pacífica de conflictes.

2. Així mateix, aquest pla recollirà els codis de conducta consensuats entre el professorat que exerceix funcions de tutor/a, els equips docents i l'alumnat davant situacions d'assetjament escolar o davant qualsevol altra situació que afecti la convivència en el centre educatiu, amb independència de si aquestes es produeixen en el propi centre educatiu o si es produeixen, o continuen, a través de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

El Claustre del professorat i el Consell Escolar tindran entre les seves competències l'impuls de l'adopció i seguiment de mesures educatives que fomentin el reconeixement i protecció dels drets de les persones menors d'edat davant qualsevol forma de violència.

3. Les administracions educatives vetllaran pel compliment i aplicació dels principis recollits en aquest capítol. Així mateix, establiran les pautes i mesures necessàries per a l'establiment dels centres com a entorns segurs i supervisaran que tots els centres, independentment de la seva titularitat, apliquin els protocols preceptius d'actuació en casos de violència.

A l'Art. 542 del Codi Penal, es confirma que pot incórrer en la pena d'inhabilitació per impedir els drets infantils aquell professional que no es faci càrrec de la salut, cura i benestar del menor:

“Incorrerà en la pena d'inhabilitació especial per a ocupació o càrrec públic per temps d'un a quatre anys l'autoritat o el funcionari públic que, a gratient, impedeixi a una persona l'exercici d'altres drets cívics reconeguts per la Constitució i les Lleis.”

<https://codigopenalespanol.com/codigo-penal-articulo-542/>

QUÈ DIUEN DES DE PEDIATRES DE PONENT

Pediatres de Ponent agrupa professionals de la pediatria, en el sentit més ampli, que treballen a la demarcació de Lleida a fi de millorar l'atenció professional que dispensen a la població pediàtrica i a les seves famílies. La seva visió és esdevenir un grup de referència en qualsevol tema que afecti a la pediatria, font de promoció de la salut de la població infantil i juvenil.

Des de *Pediatres de Ponent*, preocupats per la gestió que es fa del control d'esfínters a les Llars d'Infants i centres educatius, s'ha redactat un text del qual es mostren alguns fragments rellevants, amb enllaç corresponent al web on es troba el text complet:

“L'edat d'un infant no determina, per si sola, si està preparat per controlar els esfínters. El fet d'iniciar l'escolarització no hauria de ser un motiu per la retirada del bolquer i tampoc el fet de portar encara bolquer no hauria de ser motiu d'exclusió escolar. No es pot discriminar alumnes per un suposat retard en qualsevol aprenentatge”

“El control d'esfínters, procés pel qual els infants deixen el bolquer i fan miccions i deposicions a l'orinal o inodor, sol produir-se entre els 2 i 4 anys de vida.”

“Si un infant no està preparat pel control d'esfínters es preferible que continuï portant bolquer o calceta d'aprenentatge”

<http://pediatresdeponent.blogspot.com/2022/01/la-retirada-del-bolquer-un-pas-me-s-en.html?m=1>

En aquest informe es dona avís als equips educatius dels drets i deures dels infants i del centre i la llei que els protegeix. En el moment que aquests no es tinguin en compte ni es respectin les necessitats esmentades de l'infant, o el centre mostri que dins les seves **normes de règim intern** recull *algun punt sobre que no es pot dur bolquer o no es farà cura de l'infant que el porti*, es traslladarà la **queixa per escrit a la direcció del centre amb segell d'entrada, entregant l'informe i comptant amb el suport de l'associació**, entre altres entitats o persones que vulguin implicar-se.

Depenent del resultat de la demanda, la família valorarà una **denúncia a la Inspecció Educativa** i/o queixa al **Defensor del Poble o Síndic de Greuges** (973700356).

L'Associació Llavors de Vinçle es compromet a difondre la informació esmentada realitzant anualment campanyes, donar conferències, informant les escoles incloent AFA i les seves famílies, publicant a les xarxes i premsa, cercant suports d'altres entitats, creant un manifest i afegint el decàleg sobre el respecte del control d'esfínters a la "Guia de Llavors de Vinçle per a una infància i criança saludables", actuant d'aquesta forma des de diferents fronts alhora per donar-li la màxima publicitat i ressò en tot el territori català.

Per ampliar informació sobre l'Associació i les seves implicacions, visiteu el nostre web:

<https://www.llavorsdevinçle.org/>